

Asia: VN/1247/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

BirdLife Suomi kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asiassa ja toteaa asiasta seuraavaa:

Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan tehtäväksi uusiutuvan energian RED III -direktiivistä johtuvat muutokset. Muutoksen myötä uusiutuvan energian hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi ja Natura-arviointi olisi suoritettava yhdessä, uusiutuvan energian hankkeet katsottaisiin erittäin tärkeän yleisen edun hankkeiksi ja uusiutuvan energian hankkeiden myötä tapahtuvaa suojeltujen lajien kuolemista tai häiritsemistä ei pidettäisi tahallisenä, mikäli hankkeissa on toteutettu asianmukaiset toimenpiteet tappamisen ja häiriön estämiseksi.

Tämän hetken suurimmat ympäristöhaasteet ovat ilmaston lämpeneminen ja luontokato. Lähtökohtaisesti ajatus siitä, että näistä toisen hillitsemiseksi valittaisiin toimia, jotka voimistavat toista, on kestävä.

Emme katso on mielekkääksi säätää kategorisesti kaikkia uusiutuvan energian hankkeita yleisen edun kannalta erittäin tärkeiksi hankkeiksi. Kaiken kokoiset ja kaikenlaiset hankkeet eivät voi olla yleisen edun kannalta erittäin tärkeitä. Asetuksella on säädettävä, millä kriteereillä hankkeet voidaan katsoa yleisen edun kannalta erittäin tärkeiksi.

Mielestämme ympäristövaikutusten arvioinnin ja Natura-arvioinnin yhteiskäsittely sujuvoittaa hankkeiden valmistelua ja parantaa potentiaalisesti selvitysten laatua. Muistutamme kuitenkin, että sujuva hallinnollinen käsittely ja hankkeiden tasapuolinen ja laadukas käsittely edellyttävät riittävät viranomaisresurssit mukaan lukien laajan asiantuntemuksen prosessien ja niihin liittyvien näkökulmien, kuten mahdollisten välillisten vaikutusten ymmärtämisessä. Pidämme esityksessä mainittua periaatetta, ettei vaatimuksia vaikutusten arvioinnin laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta

voisi myöhemmin laajentaa viranomaislausunnossa edellytetystä, potentiaalisesti ongelmallisena. Periaate johtaisi todennäköisesti siihen, että viranomaislausunnossa tullaan varmuuden vuoksi edellyttämään myös sellaisia selvityksiä ja tarpeita, joita ei lausunnon antamisvaiheessa katsottaisi välttämättömiksi, koska selvitystarpeita olisi uuden tiedon perusteella mahdollista myöhemmin tarkentaa. Periaate voi myös aiheuttaa muun muassa juridisia haasteita silloin, kun samanaikaisesti YVA-prosessin kanssa tulee hankkeen vaikutusalueelta ilmi oleellisia tietoja, joiden selvittämistä ja vaikutusten arviointia ei ole viranomaislausunnossa edellytetty.

Suojeltujen lajien tappamisen ja häiritsemisen tahallisuutta koskevaa 70 §:än esitettyä säädösmuutosta tietyt tuulivoimatoimijat ovat jo arvioineet, että lain voimaantulon jälkeen voimaloita voitaisiin toteuttaa maakotkareviireille nykyistä vapaammin. Lakimuutoksen perusteluihin olisi tärkeää avata sitä, ettei lisäyksellä ole tarkoitus vesittää maakotkan tai muiden lajien suojelua. Ehdotettu muutos sinänsä selkeyttäisi lain sisältöä siitä, milloin menehtyminen ja häirintä katsotaan tahalliseksi ja rangaistavaksi toiminnaksi, ja velvoittaisi uusiutuvan energiasektorin toimijat asianmukaisiin toimenpiteisiin menehtymisen ja häiriön estämiseksi ja minimoimiseksi.

Haluamme korostaa sitä, ettei lakimuutos muuta vallitsevaa hyvän maankäytön suunnittelukäytännön tilannetta, joka lähtee tärkeiden alueiden välttämisestä kokonaisvaikutusten minimoimiseksi. Edelleen uusiutuvan energian hankkeet (ja muut maankäyttöä muuttavat hankkeet) on ohjattava kaavoituksella alueellisesti siten, että luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä.

Pidämme epätodennäköisenä sitä, että Suomesta ilmaantuu sellaisia uusiutuvan energian hankkeita, jotka on aivan välttämättä sijoitettava tietyille alueille, jossa niistä kohdistuisi merkittäviä vaikutuksia Natura-alueille tai erityisesti suojellulle lajistolle, sillä Suomen pinta-alasta hyvin pieni osa on toistaiseksi suojeltu, ja esimerkiksi tuulivoima- ja aurinkoenergian tuotannolle soveltuvia alueita on runsaasti.

Luontodirektiivin 6 artiklan 4 momenttiin liittyy keskeisesti aiheutetun haitan kompensatio eli lisäsuojelu, mistä velvollisuus on erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavan hankkeen toteuttajalla. Valtioneuvoston mahdollisesti kohtuullistaessa kustannusvastuuta lisäsuojelun kustannukset tulevat valtiolle. Kompensatiohierarkian mukaisesti kompensatiot tulee toteuttaa ennen haitan aiheuttamista ja syntyvää haittaa laajempina, minkä vuoksi vähäarvoisille alueille toteuttaminen säilyy lakimuutostenkin jälkeen toimijoille kannattavampina ja kiinnostavampina.

Lakiluonnokseen ei sisälly lainkaan vaikutusten arviointia. Esitämme esitykseen lisättäväksi kattavan arvion sen voimaantulon vaikutuksista muun muassa luonnonsuojelulle ja uusiutuvan energian tuotannon lisäykselle.

BirdLife Suomen puolesta

22.3.2024

Aki Arkiomaa, toiminnanjohtaja

Arkiomaa Aki
BirdLife Suomi ry